

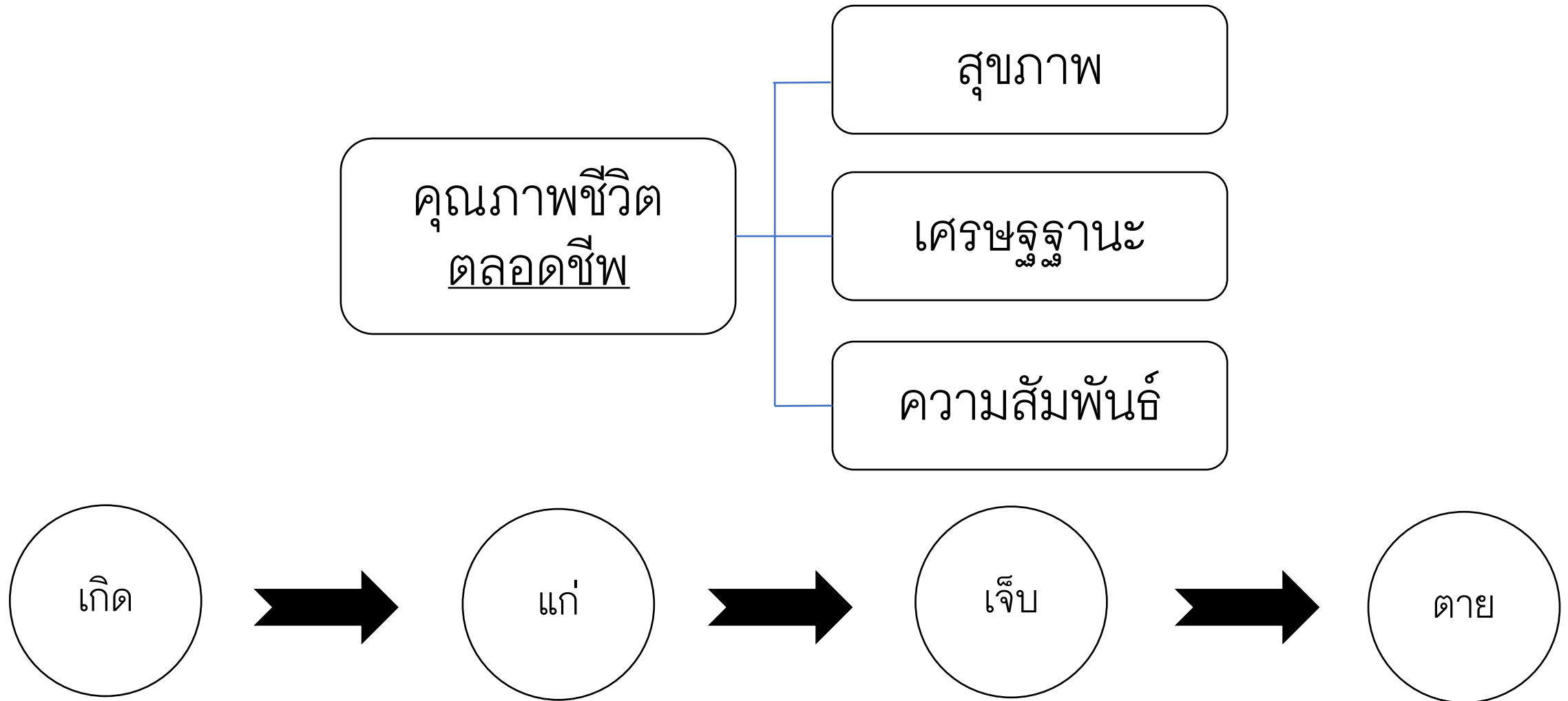
ECONOMICS
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เศรษฐศาสตร์และการเกิด-แก่-เจ็บ-ตาย

นพพล วิทย์วรพงศ์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PIER Research Workshop 2023

ECONOMICS
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เกิด

- Becker (1960, NBER) – Economic Theory of Fertility
- Becker and Lewis (1973, JPE) – Quantity and Quality Trade-Off
- Becker and Barro (1988, QJE) – Reformulation
- Doepke et al. (2022, NBER) – Economics of Fertility: A New Era

องค์ความรู้จากเศรษฐศาสตร์

- การตัดสินใจมีบุตรเป็นการตัดสินใจระหว่างชาย-หญิง (Unitary → collective household)
- บุตรเป็น "สินค้า" ในแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ (Consumption vs. Investment goods)
- การตัดสินใจพิจารณาทั้งเงื่อนไขทางงบประมาณและเวลา
- การตัดสินใจซับซ้อน ครอบคลุม i. จะมีบุตรหรือไม่ ii. จะมีบุตรคนแรกเมื่อไหร่ iii. ต้องการให้บุตรมีคุณภาพเพียงใด iv. ต้องการมีบุตรจำนวนเท่าไร v. ระยะห่างของการมีบุตรควรเป็นอย่างไร

การตัดสินใจมีบุตรระดับปัจเจก

ความชอบส่วนบุคคล

ข้อจำกัดทางการเงินของคู่สมรส

ข้อจำกัดทางเวลาของคู่สมรส

อำนาจการต่อรอง

การเข้าถึงการมีคู่

ต้นทุนของการมีบุตร

ความพึงพอใจในการมีบุตร/ ประโยชน์ของการมีบุตร

มีเงินเพียงพอหรือไม่ในการมีบุตร

มีเวลาเพียงพอหรือไม่ - ค่าเสียโอกาสทางเวลา

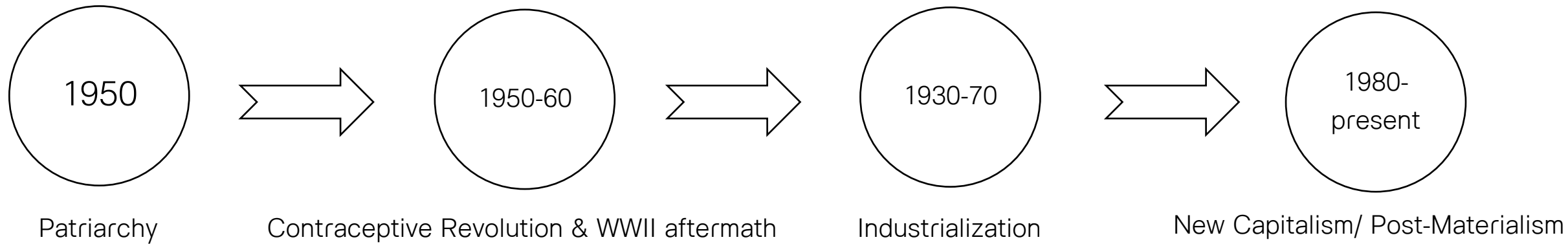
การแบ่งงานภายในและภายนอกครัวเรือน

ต้นทุนของการมีคู่ – เทคโนโลยี – บรรทัดฐานทางสังคม

ต้นทุนของการมีบุตรและการพัฒนาคุณภาพบุตร และ
ต้นทุนของการคุมกำเนิด (ต้นทุนตรงกันข้ามกับการมีบุตร)

Optimization

- พลวัตทางสังคมและนโยบายของรัฐ = การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของการตัดสินใจ

- การตัดสินใจมีบุตร น้ำหนักรอยู่ที่ผู้หญิง – ความต้องการในการทำงานและมีบุตร
- การออกแบบนโยบายครอบครัวและรูปแบบของ Welfare State
- นโยบายครอบครัวในประเทศไทย: (2515-2539) v. (2540-2554) v. (2555-)
 - ความหนืดในการเปลี่ยนแปลง v. ความเข้มข้นของนโยบาย v. หลักการของนโยบาย

ECONOMICS
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แก้

- Schulz (1976, book) – Economics of Aging
- Bernheim et al. (1985, JPE) – Strategic Bequest Motive
- Cox (1987, JPE) – Motives for income transfer

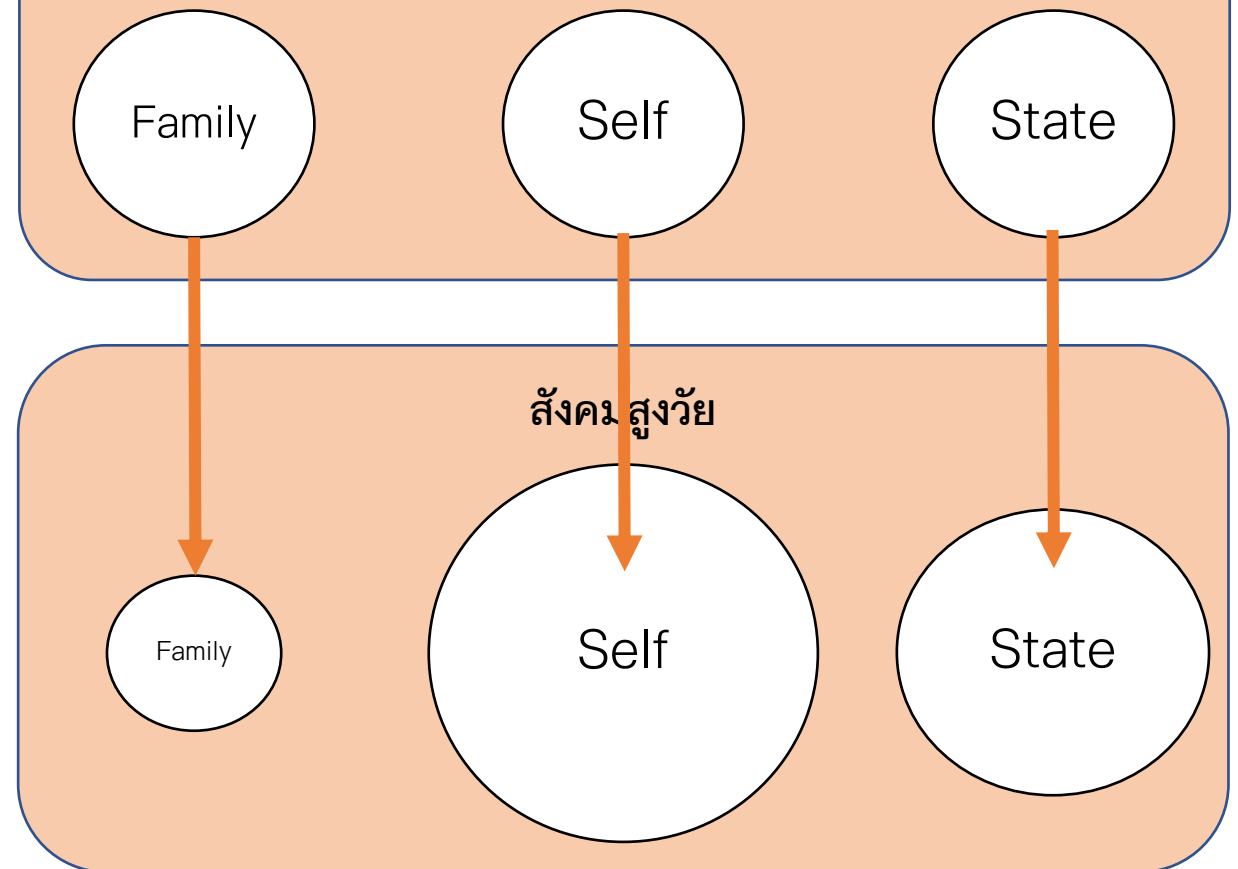
องค์ความรู้จากเศรษฐศาสตร์

- ประเด็นหลากหลาย [แก่ + เจ็บ + ตาย + จน + เหวง]
- ประเด็นเปลี่ยนแปลงตามบริบท
 - รูปแบบของ Wealth Accumulation ในต่างประเทศ v ไทย
 - วัฒนธรรม (รวมถึง Filial Piety) ในต่างประเทศ v ไทย
 - ระบบประกันสังคม (รวมระบบบำนาญ) ของรัฐในต่างประเทศ v ไทย
 - การพัฒนาตลาดการเงิน/ ตลาด Long-Term Care ในต่างประเทศ v ไทย

ความเปราะบางของผู้สูงอายุ

- ด้านสุขภาพ
 - ปี 2558 อัตราการเจ็บป่วย = 46,400 รายต่อประชากร 100,000 คน
 - ปี 2557 มี ADL/IADLs 40.9%
- ด้านเศรษฐกิจ
 - ปี 2564 1/3 ได้เส้นความยากจน
 - 76.3% ยังต้องทำงาน หากการศึกษาต่ำกว่า ประถม
- ด้านสังคม
 - 1 ใน 10 คนมีภาวะความเหงาเฉียบพลัน
→ ซึมเศร้าได้

Source of Support ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุพร้อมพึ่งตนเองหรือยัง?

ปัจจุบัน พึ่งบุตรหลานมาก

- ปี 2557 สำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแล ผู้ดูแลเป็นลูก = 55% สามี/ภรรยา = 29% ครอบครัวทั้งหมด = 90%
- ปี 2550 & 2554 ประมาณ 80-90% ของผู้สูงอายุที่มีบุตรได้รับสิ่งของหรือเงินจากลูก และผู้สูงอายุที่มี SES สูงมีโอกาสได้รับการดูแลมากกว่า → Exchange Hypothesis
- จากการทำ Mediation Analysis บุตรหลานเป็นเงื่อนไขสำคัญของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (ทางตรงและทางอ้อม)

Source of Support ผู้สูงอายุ

Family

Self

State

ในอนาคตอันใกล้ ยังหวังพึ่งครอบครัวอยู่

- กลุ่มตัวอย่างประชากรวัยทำงานปี 2554 คาดหวังว่าครอบครัวจะให้ความช่วยเหลือทางการเงินในวัยหลังเกษียณส่งผลให้แนวโน้มในการออมลดลง

ECONOMICS
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เจี๊ยะ

- Grossman (1972, JPE) – Demand for Health
- Becker and Murphy (1988, JPE) – Rational Addiction Model
- Gruber and Koszegi (2001, QJE) – Time Inconsistent Preferences
- Smith et al. (2001, RevStat) – Bayesian Updating of Health Beliefs

องค์ความรู้จากเศรษฐศาสตร์

- Lifetime Utility Optimization – ต้องการมีสุขภาพที่ดี โดยพิจารณาข้อจำกัดทางเวลาและงบประมาณ
- การรับบริการสุขภาพและพฤติกรรมทางสุขภาพเป็น Derived Demand
- การศึกษาทำให้คนเข้าใจ 'Health Production Function' และ 'ผลิต' สุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- Policy prescription:
 - (1) สร้างความเข้าใจ/ให้ความรู้ (Check-up) (2) ลด/เพิ่มต้นทุนของพฤติกรรมที่ดี/ไม่ดี

บริการสุขภาพ

เศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

- การลดต้นทุน (ผ่านประกันสุขภาพหรือ Demand-side Financing) เพิ่มการรับบริการสุขภาพ
 - ผู้สูงอายุในประเทศไทย
 - หลักฐาน ex-ante moral hazard
 - MCH ในประเทศเมียนมาและอัฟกานิสถาน
 - Curative & Preventive care ที่เกี่ยวกับมาลาเรียประเทศไนจีเรีย

พฤติกรรมสุขภาพ

'P' - type	แอลกอฮอล์
Product	ข้อความคำเตือน
Price	ภาษีสรรพสามิต
Place	กำหนดสถานที่ซื้อ/ บริโภค กำหนดผู้ที่สามารถเข้าถึงสินค้าได้
Promotion	ห้ามส่งเสริมการขาย จำกัดการโฆษณา
Persuasion	การรณรงค์ Social marketing

อุปสรรคของการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมสุขภาพ

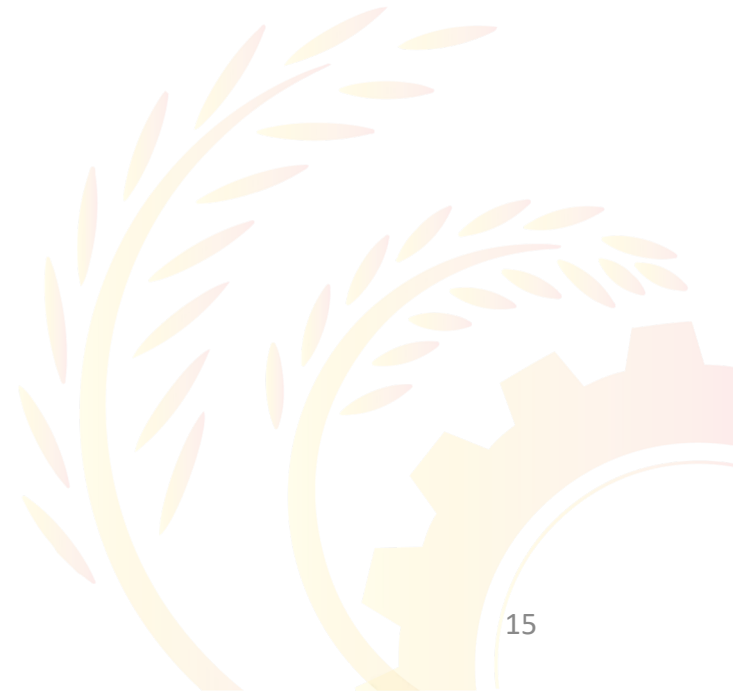
- ความยืดหยุ่นต่ำ
- พฤติกรรมทางสุขภาพมีหลากหลายและไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกัน
- พฤติกรรมทางสุขภาพเป็น “กิจกรรมทางสังคม”
- ขาดการมองเห็นไกล/ ขาด Self-Control
- นโยบายเน้นการบังคับ - สะท้อน “paternalism” - ความพยายามและความรู้สึกต่อต้านกฎหมายของประชาชน (Reactance)

- ดำเนินนโยบายในปัจจุบัน – ภาษี และการให้ความรู้
- ออกแบบนโยบายแบบ Multiple-Behavior Intervention
- เสริมสร้างทุนทางสังคม
- สร้างกลไกระดับชุมชนให้มี Commitment Device
- ระมัดระวังการใช้ภาษาเชิงบังคับ

ECONOMICS
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตาย

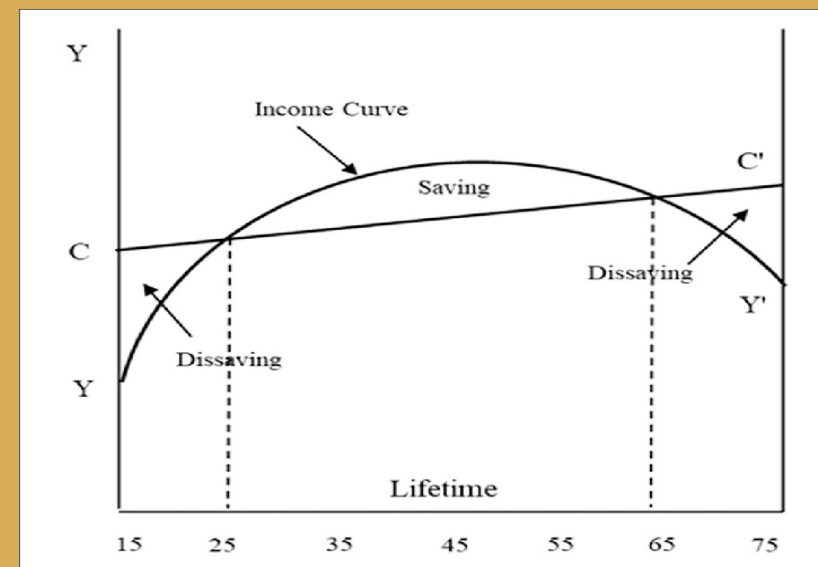

(เศรษฐศาสตร์และ) การตาย

- Hurd and McGarry (1995, JHR) - Subjective Survival Probabilities
- Hurd and McGarry (2002, EJ) – Validity of Subjective Survival Probabilities
- Slemrod (2003, AEA Proceedings) - Thanatology and Economics

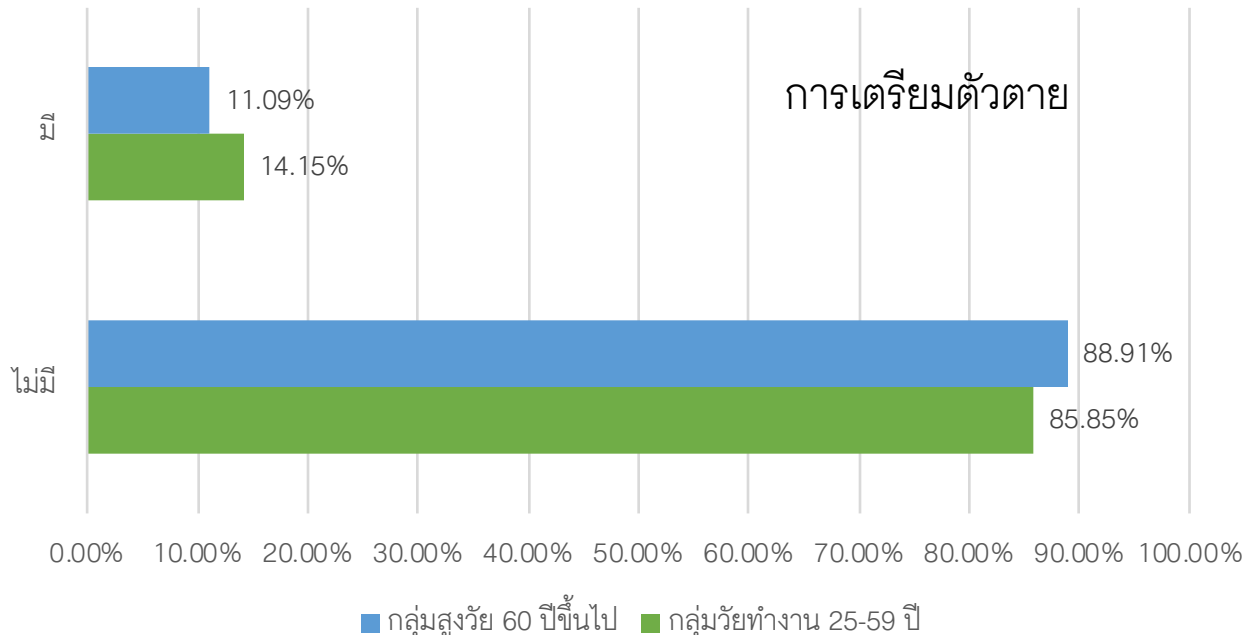
องค์ความรู้จากเศรษฐศาสตร์

- การศึกษาด้านทฤษฎีมีน้อยมาก แม้เป็นส่วนหนึ่งของ LCH
- การศึกษาเชิงประจักษ์ในต่างประเทศ
 - ความสามารถประเมินเวลาตายของตัวเอง
 - การวางแผนการจัดการทรัพย์สินหลังการตาย
 - Death Care Industry

สิ่งที่เรียนรู้เพิ่มเติม – การตัดสินใจเรื่องความตาย เมื่อยังไม่ใกล้ตาย

ประชากร กทม. ปี 2564
25-59 ปี (N= 1251) และ 60+ (N=505)

ผลการสำรวจ

- การเตรียมตัวตายน้อย (11-14% ในภาพรวม แต่ต่ำกว่า 5% ในแต่ละพฤติกรรม)
 - พินัยกรรม + ประกันชีวิต + สิ่งเสีย + พินัยกรรมชีวิต + การบริจาคร่างกาย/อวัยวะ
- เมื่อเทียบกับ Life Table การประเมินเวลาตายน้อยกว่าที่ควรเป็นประมาณ 7-8 ปี
- การประเมินอายุขัยไม่ส่งผลต่อการเตรียมตัวตาย
- อายุ + ลักษณะครัวเรือนไม่ส่งผล
- ปัจจัยที่ส่งผล
 - การศึกษาระดับ ป.ตรี ขึ้นไป (+)
 - แต่งงาน (-)
 - การประเมินอายุที่ยังมีสุขภาพดี (-)

สิ่งที่เรียนรู้เพิ่มเติม – การตัดสินใจเรื่องความตาย เมื่อใกล้ตาย

เลือกได้ – “*PACE*”

ตายเร็วกว่า
“ธรรมชาติ”

ตายตาม
“ธรรมชาติ”

ตายช้ากว่า
“ธรรมชาติ”

เลือกไม่ได้

ตายผิด
“ธรรมชาติ”

สิ่งที่เรียนรู้เพิ่มเติม – ไกล่ตาย

ความชอบส่วนบุคคล

คุณลักษณะส่วนบุคคล

ข้อจำกัดทางการเงิน

ข้อจำกัดทางเวลา

ข้อจำกัดทางพื้นที่

ข้อจำกัดทางกฎหมาย

ข้อจำกัดทางเทคโนโลยี

ความเชื่อและการพึงพาญาติ - Religion/ Other-regarding pref.

มีบุตรหลานหรือไม่ สุขภาพเป็นอย่างไร – Joint Decision / Dependency

มีเงินเพียงพอหรือไม่ – Euthanasia/ Death-defying technology

ต้องการเวลาเพิ่มเติมหรือไม่ – Last wishes/ Estate Planning

ที่อยู่อาศัยน่าอภิรมย์หรือไม่ – Green space/ Environment

ทางเลือกที่ต้องการมีกฎหมายรองรับหรือไม่ – Euthanasia/ PAS

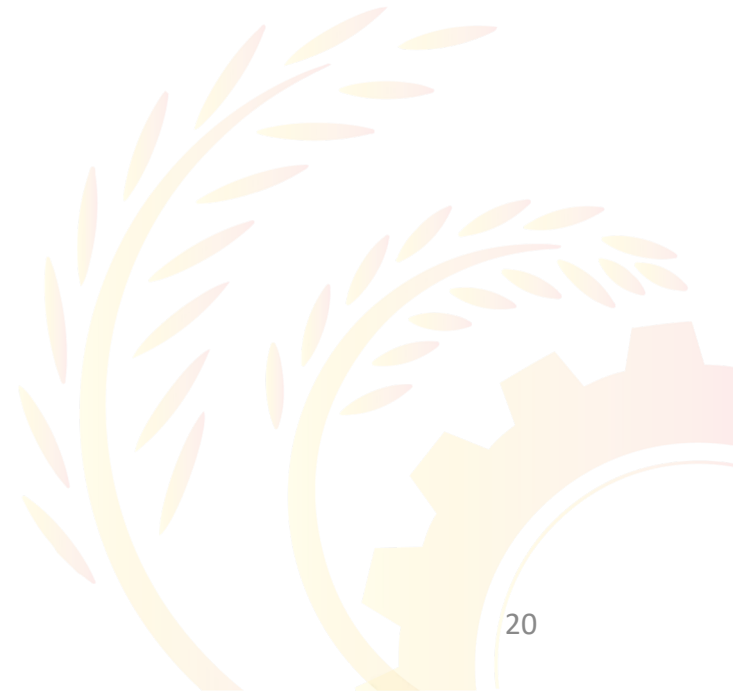
เทคโนโลยีการยืดชีวิตพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือไม่ – Life v. Quality of Life

Optimization

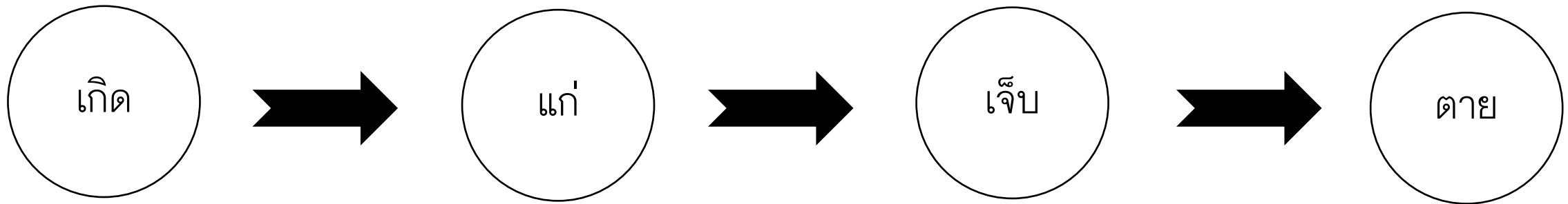

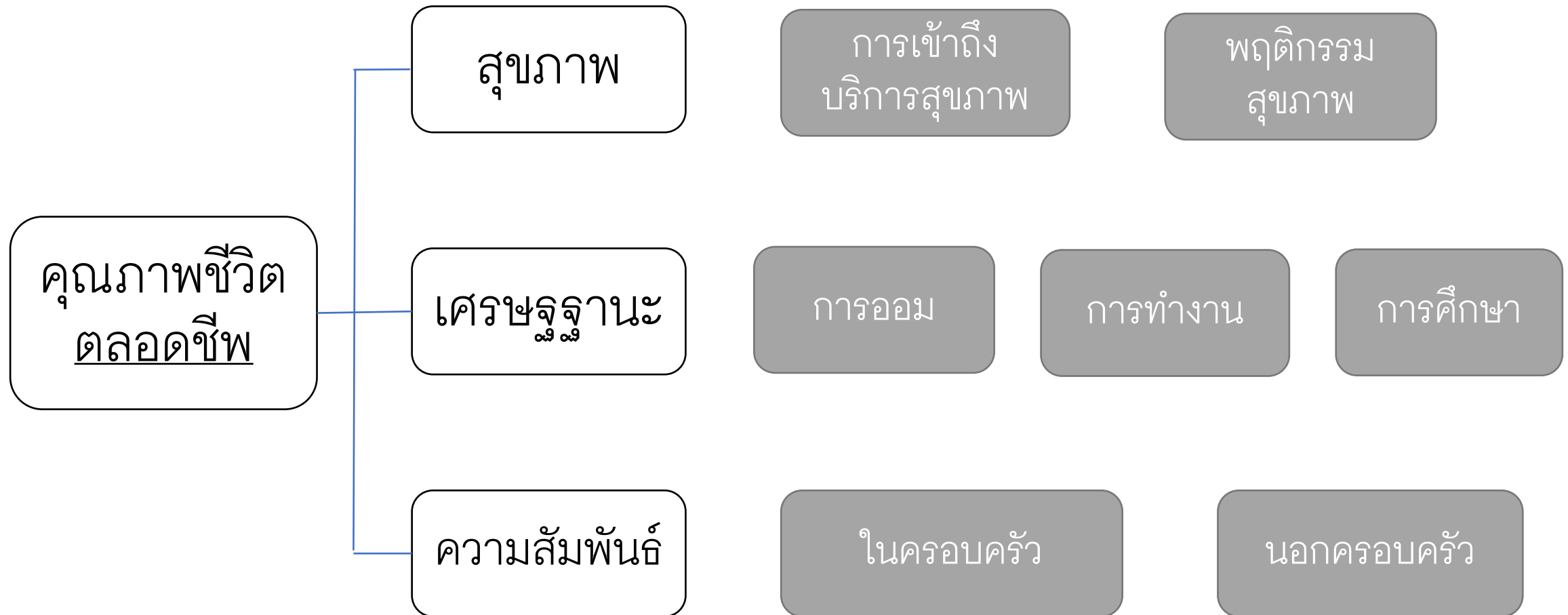
ECONOMICS
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สรุป

คุณภาพชีวิต
ตลอดชีพ

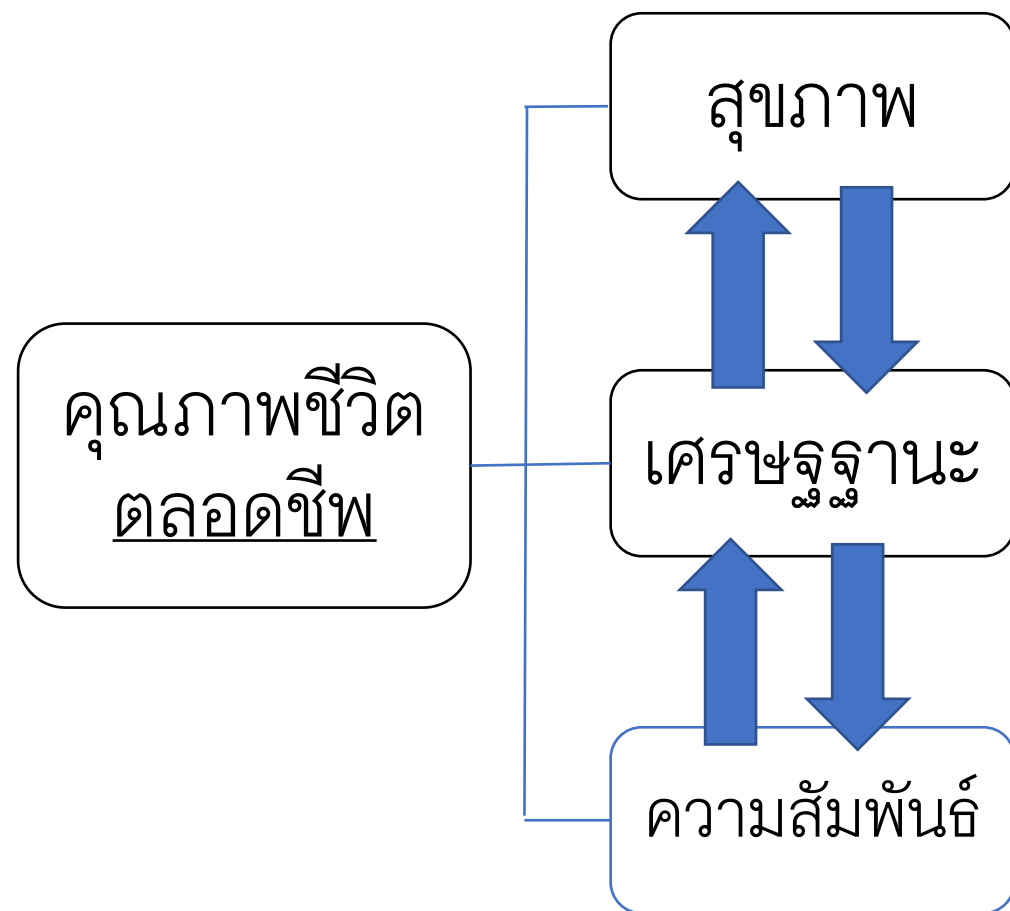

สรุป - ปัจเจก

เศรษฐศาสตร์

ทุนมนุษย์

สรุป - สถาบัน

เศรษฐศาสตร์

วิธี

ตลาด

คุณภาพชีวิต
ตลอดชีพ

สุขภาพ

เศรษฐกิจฐานะ

ความสัมพันธ์

ทุนมนุษย์

การเข้าถึง
บริการสุขภาพ

พฤติกรรม
สุขภาพ

การออม

การทำงาน

การศึกษา

ในครอบครัว

นอกครอบครัว

ทุนทางสังคม

สรุป - สถาบัน

เศรษฐศาสตร์

คุณภาพชีวิต
ตลอดชีพ

จริยธรรม

การเมือง

สุขภาพ

เศรษฐกิจฐานะ

ความสัมพันธ์

ทุนมนุษย์

การเข้าถึง
บริการสุขภาพ

พฤติกรรม
สุขภาพ

การออม

การทำงาน

การศึกษา

ในครอบครัว

นอกครอบครัว

ทุนทางสังคม

นพพล วิทย์วรพงศ์, เนื้อแพร เล็กเฟื่องฟู และ สมทิพ วัฒนพงษ์วานิช
(พ.ศ. 2563).

“เศรษฐศาสตร์และการส่งเสริมการมีบุตร: องค์ความรู้ทางทฤษฎีและ
งานวิจัยเชิงประจักษ์”.

โครงการตำราคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Witvorapong, N. (2015). The Relationship between Upstream Intergenerational Transfers and Wealth of Older Adults: Evidence from Thailand. *Journal of Population Research*, 32, 215-242.
- Vo, N. X., T. Q., Vo, S., Watanapongvanich, and N., Witvorapong. (2019). Measurement and Determinants of Quality of Life of Older Adults in Ho Chi Minh City, Vietnam. *Social Indicators Research*, 142(3), 1285-1303.
- Xue, Q., and N., Witvorapong. (2021). The Impact of Living Arrangements of Older People on Intergenerational Transfers from their Adult Children in China. *Singapore Economic Review*.
- Witvorapong, N., Y., Yoon, and W., Pothisiri. (2022). Do Expectations for Post-Retirement Family and Government Support Crowd Out Pre-Retirement Savings? Insights from the Working-Age Population in Thailand. *Journal of Pension Economics & Finance*, 21(2), 218-236.
- Xue, Q., and N., Witvorapong. (2022). Effects of Socioeconomic Status on Aging People's Health in China. *Journal of Family and Economic Issues*, 43, 476-488.
- Pimpawatin, P., and N., Witvorapong. (2023). Direct and Indirect Effects of Parenthood on Later-Life Happiness: Evidence from Older Adults in Thailand. *Journal of Family and Economic Issues*, 44, 249-266.

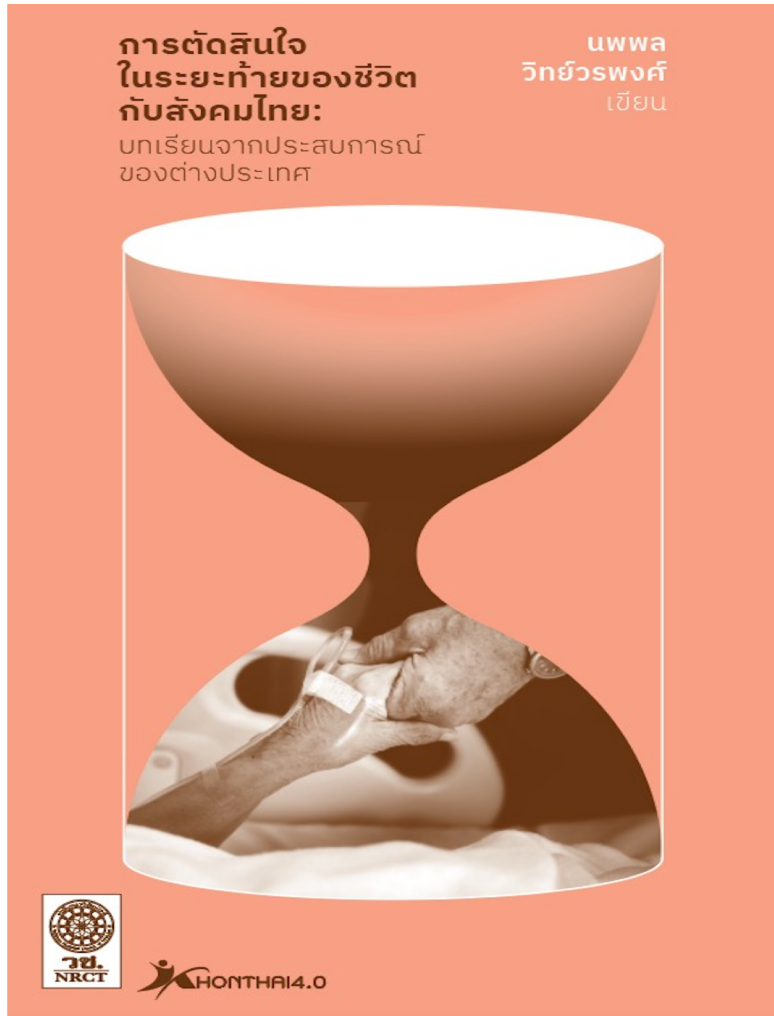

นพพล วิทย์วรพงศ์, สมทิพ วัฒนพงษ์วานิช, กมลนัฏธ์ มีถาวร และ
พงศกร เรืองเดชขจร (พ.ศ. 2559).

“นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยในกรอบ 5P”.
ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. โรงพิมพ์เดือนตุลา.

- Witvorapong, N., and A. I., Foshanji. (2016). The Impact of a Conditional Cash Transfer Program on the Utilization of Non-Targeted Services: Evidence from Afghanistan. *Social Science & Medicine*, 152, 87-95.
- Witvorapong, N. (2018). Healthy Behaviours and Productive Activities among Thai Older Adults: A Repeated Cross-Sectional Analysis. *Social Science & Medicine*, 213, 12-19.
- Witvorapong, N., and K. Y., Yakubu. (2019). Effectiveness of Antimalarial Interventions in Nigeria: Evidence from Facility-level Longitudinal Data. *Health Services Research*, 54(3), 669-667.
- Jirarattanasopha, V., N., Witvorapong, and P., Hanvoravongchai. (2019). Impact of Buddhist Lent Dry Campaign on Alcohol Consumption Behaviour: A Community Level Study. *Health and Social Care in the Community*, 27(4), 863-870.
- Witvorapong, N., W., Ratisukpimol, and S., Watanapongvanich. (2019). Effectiveness of Alcohol-prevention Social Marketing in the Presence of Alcohol Advertising. *Journal of Social Marketing*, 9(3), 309-328.
- Witvorapong, N., and S., Watanapongvanich. (2020). Using Pre-Commitment to Reduce Alcohol Consumption: Lessons from a Quasi-Experiment in Thailand. *Socio-Economic Planning Sciences*, 70, 100723.

- Yadanar, K. S., Mya, and N., Witvorapong. (2020). Determinants of Breastfeeding Practices in Myanmar: Results from the Latest Nationally Representative Survey. PLoS ONE, 15(9): e0239515.
- Witvorapong, N., and P., Vichitkunakorn (2021). Investigation of Tobacco and Alcohol Co-Consumption in Thailand: A Joint Estimation Approach. Drug and Alcohol Review, 40(1), 50-57.
- Xue, Q., and N., Witvorapong. (2023). Impacts of health insurance on health care utilization and health behaviors among older people in China. China Economic Journal, 16(1), 80-99.

นพพล วิทย์วรพงศ์ (พ.ศ. 2563). “การตัดสินใจในระยะท้ายของชีวิตกับสังคมไทย: บทเรียนจากประสบการณ์ของต่างประเทศ”. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

นพพล วิทย์วรพงศ์ (พ.ศ. 2564). โครงการ “ความคาดหวังต่อความยั่งยืนยาวของชีวิต ความกังวลต่อความตาย และพฤติกรรมของผู้บริโภค: กรณีศึกษาพื้นที่กรุงเทพมหานคร”เสนอต่อแผนงานบูรณาการยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead) ด้านสังคม คนไทย 4.0 สนับสนุนโดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

ขอบคุณครับ

บพพล วิทย์วรพงศ์
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย